

La Machine

De naam La Machine, is afkomstig van de machine (La machine) die werd geïnstalleerd door de Belgische ingenieur Daniel Michel en gebruikt om de mijn te exploiteren. Hij werd naar de mijnen gehaald door de toenmalig directeur van de mijnen baron Montausier. Het ging hierbij om een door paarden aangedreven molen die volle manden met steenkool omhoog haalde en ze leeg liet terugkeren. De laatste mijn werd trouwens gesloten in 1974.

De naam werd toegekend in 1793. De bewoners heten "les Machinois".

De eerste kolenmijnen die uiteindelijk heeft geleid tot het ontstaan van La Machine, lagen in Marzy en Écots, beide behorend tot het grondgebied van Thianges. De eerste kool werd vooral gebruikt in de smederijen van de Amognes (zoals in Guerigny) en Decize.

Er is al sprake van de vondst van steenkool in 1595; Guy Coquille maakte melding van steenkool, dat net als houtskool zwart was en vettig en dat goed vlam vatte en brandde, maar waarvan het vuur vuriger brandde waardoor de smeden dit liever gebruikten. Pas tegen het eind van de 17^e eeuw begon de exploitatie van de mijnen. De stad kwam tot bloei toen Colbert (1619 – 1683), tijdens het bewind van Lodewijk XIV niet alleen belast met de zorg van de koninklijke financiën, maar met vrijwel alle andere regeringsdepartementen, zoals handel, marine, koloniën en kunst, maar niet het leger (dat onder François Michel Le Tellier viel) of buitenlandse zaken, niet langer afhankelijk wilde zijn van steenkool uit Engeland en de kolen uit de Nièvre verkoos als beste van Frankrijk voor de smederijen in Brest, Le Havre en Rochefort.

Ervaren mijnwerkers werden uit België gehaald, zoals ook Daniel Michel, de met de door hem bedachte machine de naam van La Machine bepaalde. Hij overleed op 20 november 1693 en werd begraven in Thianges.

In 1715 kreeg het stadje een centrum; in 1785 ontstond de parochie. Er werd toen een kleine kapel gebouwd, die tegenwoordig niet meer bestaat.

Château des Écots

De familie Écots woonde ten tijde van de opbouw van La Machine (in 1780) in Thianges. Hun grond ging over in de handen van de fam. Pinet, die als eerste de mijnen exploiteerde.

In 1869 bouwde Louis Pinet het huidige château. In 1920 kwam het gebouw in handen van Paul Tiersonnier.

Het château staat op de weg van Thianges naar La Machine, aan de linkerkant.

In La Machine werden 3 mijnen geëxploiteerd, die in 1868 in handen kwamen van de fa. Schneider. De firma was ook al actief in Creusot. De Schneider's hadden het goed voor met

hun werknemers waardoor er faciliteiten ontstonden in de omgeving rondom de mijnen. Er werden woningen gebouwd en er werd personeel aangetrokken. De stad groeide uit tot een bruisend middelpunt dat Decize naar de kroon spande.

De naam Schneider zegt u waarschijnlijk helemaal niets. Het is één van de 72 namen die zijn geschreven op de Eiffeltoren; namen van Franse wetenschappers, ingenieurs en enkele andere notabele mensen uit erkentelijkheid voor hun bijdragen.*

De eerste wijk die werd aangelegd was de 'La cité Sainte-Marie'.

Deze wijk is opgericht in 1856 door de toenmalige directie van de puits des Zagots, de fa. Gargand. Zij bouwden 40 individuele woningen voor hun werknemers. De wijk lag dan ook op maar 300 meter van de put. De straten werden aangelegd rondom het verhoogde plein met het standbeeld van de Heilige Maagd en daardoor verschillend in hoogte. In 1873 heeft de fa. Schneider de laatste straat aangelegd. De bebouwing van de Rue de Ceinture is een kopie van de straat in Creusot (genaamd Cité Villedieu) die 10 jaar eerder was aangelegd.

Tussen de woningen werden door de bewoners hagen geplant, naar het idee van tuinsteden. Op de verbindingsweg tussen de wijken Ste. Marie en Ste. Eudoxie, le chemin du Gravucheu, zat een café 'Chez la Gilberte' in het bezit van een schietbaan van enige reputatie.

La cité Ste-Eudoxie

De locatie van de wijk (buiten het centrum en daardoor enigszins geïsoleerd van La Machine) maakte het makkelijker om de mijnwerkers, afkomstig van gesloten mijnen in de Allier en district Noord, (apart) te huisvesten. Er werd verwacht dat de plaatselijke bevolking kwaad zou reageren op de geboden faciliteiten voor de nieuwkomers. Maar ook arbeiders uit de omgeving vonden er woonruimte. De wijk, is gebouwd op de plek waar eerst het bos was van de fam. Ecots, is vernoemd naar de echtgenote van directeur Henri Schneider, Eudoxie. In 1873 kon de wijk bewoond worden. Door de innovatieve werkmethode van de firma Schneider maakte de wijk furore; In de straten was een systeem aangelegd voor wateraanvoer van gefilterd water uit de Loire. Het betekende een positieve promotie voor het bedrijf, die de plannen voor de wijk dan ook toonden op de Wereldtentoonstellingen van 1878 en 1889.

Net als in de wijk Sainte Marie, hadden de woningen een oppervlakte van 5 x 9 meter en waren ze gebouwd in regionale stijl. Een tuin van 800 m² maakte e.e.a. compleet.

Verder waren er 4 ovens voor gemeenschappelijk gebruik en kwam er een school en een kapel.

La cité des Zagots

Tussen de weg en de spoorlijn, bouwde de fa. Schneider, in 1920, onderkomens voor de mijnwerkers die vanuit andere (gesloten) Franse mijnen kwamen. Er werden 12 gebouwen neergezet die elk plaats boden aan 4 woningen met een etage. Ook hier was de firma Schneider innovatief aan het werk, er werd gebouwd met gewapend beton. Alleen de geluidsisolatie was nog niet goed genoeg. Per gebouw was er een gemeenschappelijke tuin met daarin een (ook gezamenlijk) toilet.

La cité des Minimes

Deze wijk ontstond in drie fasen ; beginnend in 1920 toen er mijnwerkers uit het buitenland naar La Machine werden gehaald. De fa. Schneider bouwde voor hen 2 en 3 kamer appartementen gelegen in 2, 4 of 6 bij elkaar. Tussen 1929 en 1939 nog eens laagbouwoningen met 4 kamers. Door de komst van de industriële revolutie waren de woningen eenvoudig van ontwerp. Er werd fors gerekruteerd en het aantal inwoners van de wijk verdubbelde tussen 1921 en 1946 om, in 1946 zelfs 1/3 van de totale bevolking van La Machine te vertegenwoordigen. In de wijk waren geen commerciële en culturele activiteiten. Doordat de Franse bevolking nabij was en er gebruik werd gemaakt van een gezamenlijke wasplaats waar vrouwen van alle nationaliteiten hun was deden, verliep de integratie tussen de verschillende nationaliteiten snel.

Puits Les Zagots

Van deze mijn resteert alleen nog het gebouw waar de stoommachine stond die zorgde voor extractie van het water op de bodem van de put.

In 1850 werd het eerste huis gebouwd dat onderdak kon bieden aan 10 mijnwerkersgezinnen. Het gebouw staat er nog steeds; aan de Rue des Casernes Neuves.

In 1870 werd de mijn exploitabel en bleef actief in gebruik tot 1961.

De Puits des Glénons is gegraven in 1825 en actief gebleven tot 1955. Daarna was de put in gebruik als ventilatie voor de tunnels en als evacuatieput in noodgevallen. Het metalen hoofdframe, dat zo duidelijk waarneembaar is, stamt uit 1953 en werd gebruikt om zowel vracht als mijnwerkers te hijsen.

De derde mijningang ligt buiten de stad op de route naar Trois Vevres, Puits Henri Paul.

In 1850 wordt geopend de puits Marguerite (genoemd naar de zus van de oude directeur), in 1854 puits St. Jean en in 1858 de puits de Coupes. Ze zijn alle drie met elkaar verbonden door tunnels.

La Machine

Étang Grenetier

Het meer is, in 1841, gecreëerd door de aanleg van een omliggende dijk, dus niet gegraven. Het meer werd (tot 1926) gebruikt voor het reinigen van de steenkool bij Pré Charpin. Het meer meet 15.000m³. De wasbakken (bassins) zijn nog te zien.

Vanaf 1987 is het meer in gebruik als recreatieplaats voor de bewoners van La Machine.

Bij het meer is een restaurantje (la Guinguette) waar een eenvoudige maaltijd is te gebruiken.

Bij de ingang van La Machine (de Decize-kant), staat een treintje.

De locomotief werd vanaf 1873 gebruikt om kolen te vervoeren. Daarvoor gebeurde dat met paarden. In 1956 werd de spoorlijn opgeheven. De route bestaat nog wel en loopt tussen Etang Grenetier en La Copine (Champvert). Een route die nu goed is te bewandelen en eindigt bij de haven van La Copine, het vroegere laadpunt.

Steenkool werd vanuit de mijnen, per trein en later per vrachtauto, getransporteerd naar het meer om daar gereinigd te worden. Er liep/loopt een tunnel van de Puits les Zagots naar de Puits des Glenons. Het is moeilijk te zien, maar in de Rue Roger Salengro, staat u bovenop de uitgang.

Le Hameau du Pré Charpin bood huisvesting aan de arbeiders die de kolen wasten en sorteerden. Het gehucht Pré Charpin, is ontstaan in 1830. De acht logementen bevatten 2 of 3 onderkomens, waarvan er één was voor de ploegbaas. Tot aan de sluiting van de mijnen zijn zij in gebruik geweest. Voor de arbeiders was het prettig dicht bij het werk te wonen, voor de kinderen was de weg naar school erg lang. In 1890 werden water en elektra geïnstalleerd in de woningen. Eén van de gebouwen is gerestaureerd en te zien nabij het Etang Grenetier.

Om kolen te verschepen van én om producten te transporteren náár La Machine zijn er in Champvert, in het buurtschap La Copine (maatje/metgezel), diverse installaties geplaatst.

La Copine ligt aan het Canal de Nivernais op de route naar Decize en aan de spoorlijn Nevers-Chagny en behoort tot de gemeente Saint Leger des Vignes. De haven van La Copine is ingericht in 1860. Er werd gebruik gemaakt van verschillende typen schepen om kolen te vervoeren naar klanten in de districten Berry, Loire en Parijs; 'les Berrichons' waren goed voor 70 ton, 'les Batards' voor 130 ton en de 'les Péniches' voor 250 ton. Op de foto is te zien de Berrichon genaamd René die de keramiekkabriel in Decize bevoorradt.

Gemeentehuis

Achter de kerk, aan de 'Place de la Victorie' staat sinds 1874, het gemeentehuis. Voor die tijd waren de mijnen nog niet genationaliseerd en vonden alle 'gemeentelijke handelingen' plaats bij de fa. Schneider, eigenaar van de mijnen. In de 20^e eeuw is het gebouw gemoderniseerd.

Met het oog op de groeiende bevolking gedurende het laatste deel van de 19^e eeuw, werd de bouw van een kerk noodzakelijk. Dankzij de giften van de gemeente en de firma Schneider kon directie van de fabriek, de kerk 'Notre Dame' in 1870 de deuren openen.

Het materieel steunen van de pastoor en zijn vicaris, heeft altijd een positieve werking op het moreel van werknemers. Religie (en vooral de wekelijkse preek) was een middel om het enthousiasme van de werknemers hoog te houden.

Dat de stad een mijnwerkersstad is, is te zien aan het interieur van de kerk en aan een raam opgedragen aan Sinte Barbara, patroonheilige van de mijnwerkers.

De pastorie stamt al uit 1850 en werd nog gebouwd door toedoen van de fa. Gargand, toenmalig eigenaar van de mijn. Er was slechts één geestelijke.

In 1876 werd een verdieping opgebouwd en de toren afgebouwd, gefinancierd door de fa. Schneider (10.000 fr) en de prins van Chalais (3000 fr).

Het beeld van Sint Joseph stond oorspronkelijk voor de meisjesschool, maar werd in 1903 verplaatst naar de pastorie. Hierbij werd de rechterhand van het beeld beschadigd.

Monument aux morts

Het gedenkteken is een herinnering aan hen die zijn gestorven tijdens de Frans-Pruisische oorlog van 1870. De Gallische haan symboliseert de overwinning van de Franse Republiek, getekend in een vredesverdrag. Het beeld stond eerst vóór de kerk, nu op het pleintje even ten noorden ervan.

Vanaf 1868 werden de mijnen geëxploiteerd door de fa. Schneider en in 1946 genationaliseerd.

De exploitatie van de mijnen heeft La Machine geen windeieren gelegd. Echter nadat de mijnen werden gesloten is er geen plaatsvervangende industrie gekomen waardoor de stad langzaam maar zeker slinkt. Waren er in 1962 nog 9100 inwoners, in 2011 waren dat er nog maar 3500. En dat is natuurlijk ook te merken aan het winkel en faciliteitenaanbod; nog niet zo heel lang geleden had La Machine bv. drie bioscopen.

De stad heeft er een mooi museum aan over gehouden; het musée de la mine is zeker de moeite van een bezoekje waard.

Om een idee te geven van de groei van La Machine:

Begin 18e eeuw stonden er slechts wat losse huizen en barakken van hout in La Machine. In 1825 had de stad 700 inwoners; in 1850 was dit gegroeid naar 2000; in 1860 naar 2500; in 1870 naar 3500; in 1920 naar 5000.

La Machine werd daarmee de 4e stad van de Nièvre, na Nevers, Cosne sur Loire en Fourchambault.

In 1962 bereikt het aantal inwoners zijn top van 6164. Daarna loopt het, tengevolge van het sluiten van de mijnen en de trek naar de grote stad, alleen maar terug. Het aantal inwoners bedraagt in 2011 nog maar 3500.

*

Henri Schneider (1840 - 1898) was een Frans industrieel en metaalkundige.

Hij erfde de Schneider-staalfabrieken van zijn vader Eugène en zijn oom Adolphe, de stichters. Die industrie was eerst staalindustrie en gevestigd te Creusot, maar de groep Schneider bestaat nu nog altijd in elektrotechniek. Henri zag in dat staal een duidelijk beter materiaal was voor militaire toepassingen. Tussen 1860 en 1870 vond hij nieuwe werkwijzen uit, die toelieten om staal sterker en goedkoper te maken. Zo werd de groep onder zijn impuls een Europees marktleider voor zowel militair als civiel gebruik van staal. Hij is één van de 72 Fransen wier namen in de Eiffeltoren gegrift staan.